

5. Маркетинг бөлімі. Тұтыну нарығындағы тауарды ондағы орнын оның бәсекеге қабілеттілігін зерттейді. Кәсіпорынның бағалық және құрылымдық саясатын өндейді. Еңбек және еңбек ақы бөлімшесі. Еңбекті ұйымдастырудың жағдайын оның деңгейін көтеруге байланысты жоспардың орындалуын кәсіпорынның еңбек ресурстарымен қамтамасыз етуін талдайды [3].

Шаруашылық қызметті талдаудағы жүргізудегі мұндай жұмыс оның кешенділігін қамтамасыз етеді. Ең бастысы шаруашылық қызметті терең зерттеуге, қолданылмаған резервтерді толық шығаруға көмектеседі.

Шаруашылық қызметті талдауды жүргізгенде еңбек коллективтері басты рөлде. Олар әлеуметтік және экономикалық дамуда математикалық ресурстардың дұрыс қолданылуының бақылауда еңбек тәртібін қамтуда техника және ғылымның жетістіктерін игеруде еңбекті қорғауда еңбек жағынан жақсартуда оларға көп мүмкіндіктер берілген. Кәсіпорынның экономикалық жағдайын талдауда басқару органдарында орны зор. Бұл органдардың мамандары кәсіпорын шаруашылық қызметін зерттеуге және кешенді талдау жүргізуге құқылы.

Талдаушылық жұмысты жоспарлау. Шаруашылық қызметті талдаудың маңыздылығымен тиімділігінің маңызды шарты болып шаруашылық қызметті жоспарлау болып табылады.

Дұрыс құрастырылған кәсіпорынның жақсы нәтижесінің кепілі.

Шаруашылық қызметтің кешенді жоспары оны жүргізуге жауапты маманмен бір жылға өндіріліп жасалады. Онда талдау объектілерінің зерттеуге тиісті тізімі көрсетіліп, талдаудың мақсаты анықталады.

Содан соң, көрсеткіштердің жүйесі өңделеді. Жоспарда міндетті түрде әрбір объект бойынша талдауды жүргізудің мерзімділігі мен өткізу уақыты қарастырылады (жыл, квартал, ай). Жоспарда әрбір сұрақ бойынша орындаушылардың құрамы көрсетілуі тиіс. Жоспарда талдаудың ішкі және сыртқы пайдаланушылары көрсетіледі. Екінші жоспардың түрі тематикалық жоспар – бұл жоспар толық зерттеледі. Қажет ететін кешенді сұрақтар бойынша талдау жүргізеді. Онда талдаудың объектілері, субъектілері, мерзімі және орындаушылары көрсетіледі [4].

Әдебиеттер:

1. Абрютин М.С., Грачев А.В. Анализ финансово-экономической деятельности предприятия.- М.: Дело и сервис, 1998
2. Ефимова О.В. Финансовый анализ.- М.: Бухгалтерский учет, 1998.
3. Ковалев В.В. Финансовый анализ: управление капиталом, выбор инвестиций, анализ отчетности.- М.: Финансы и статистика, 2000
4. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия.- М.: Инфра-М, 2003

Касымханова Г.С., магистрант (академик Е.А.Бөкетов атындағы ҚарМУ)
Ғылыми жетекші – э.ғ.к., доцент Қалымбетов У.К.

ҚАРЖЫ-ШАРУАШЫЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕГІ АУДИТТІ ЖҮРГІЗУ ҚАЖЕТТІГІ

Нарықтық қатынастар жағдайында көптеген кәсіпорындар, банктер, сақтандыру компаниялары, көлік және коммерциялық ұйымдар мүлікті пайдалану, жұмыстар мен қызмет көрсетуді орындау, коммерциялық операцияларды ақша қаражаттары мен инвестициялардың шотын жүргізу бойынша сан алуан келісім шарттық қатынастарға түседі. Қажетті ақпаратты алудағы мәмілеге қатысушылар арасындағы осы қатынастардың нақтылығын тексеру нәтижесінде тек тәуелсіз аудитор ғана дәлелдей алады.

Аудит — кәсіпорында жұмыс істемейтін маманданған тәуелсіз аудитор жүзеге асыратын ешкімге тәуелсіз сырттай қаржылық бақылау. Мұндай кәсіби бақылау аудитке деген қажеттілік көптеген жағдайларға байланысты артып отыр:

- 1) Кәсіпкерліктің дамуы мен капитал өсуінің әсері;
- 2) Өзін-өзі реттеуге ұмтылатын ұйымдар санының арта түсуі;
- 3) Экономикалық жағдайы, меншік иеленушілерге және кредиторларға олардың салған ақшаларының сақталуына кепілдік беруді қамтамасыз ететін жағдай тудырудың қажеттілігі;
- 4) Компаниялардың перациясы көп әрі күрделі болып келеді, пайдаланушыларолтуралы ақпаратты дербес алуға мүмкіндігі болмағандықтан аудиторлардың қызметіне мұқтаж;
- 5) Қаржылық ақпаратты пайдаланушылар компанияның есептік жазбаларына әдетте қолдары жете бермейді және олардың тиісті тәжірибелері жиі бола бермейді;

б) Пайдаланушылар қабылдайтын шешімнің салдары өздері үшін өте маңызды болуы мүмкін, сондықтан да аудитор арқылы алатын ақпараттың толық болуы мен анықтығы оларға ауадай қажет [1].

Аудитор өзінің кәсіби міндетін орындау барысында қағамдық сенімді қолдау әрі нығайту ретінде адалдық, объективтілік және тәуелсіздік принциптерінің талаптарын сақтауы, өзіне сеніп тапсырған жұмысты мінсіз әрі адал орындалуы талқылауда білдіретін пікірінің объективтілігі мен тәуелсіздігін сақтауы керек.

Аудиторлық тексеріс жүргізу келісім-шартты ресми құжат болып табылады. «Аудитор — клиент» арасындағы қарым-қатынасты регламенттейтін және жай келісім-шарттардан айырмашылығы жоқ кәсіпкерлік қызметте пайдаланылады. Басқалар сияқты, бұл келісім-шартта заңды түрде қатысушы жақтар қызығушылық келісімін көрсетеді және осы жағдайда тапсырыс беруші — клиент, атқарушы — аудиторлар. Дегенмен, кәсіпкерлікте пайдаланылатын маңызды келісім-шарттардың басқа келісім-шарттардан ерекшеленеді. Біріншіден, келісім-шарт жасаған кезде үшінші жақ (қаржылық есептілік мәліметтерін пайдаланушылар) қызығушылығы есептеледі [2].

Аудиторлық тексеріс жүргізуінің сапасы, аудиторлар мен клиент арасындағы қарым-қатынасы көбіне аудит жүргізу келісім-шартының нақты құрылуына байланысты болады [3].

Қаржылық есептіліктің әрбір элементі аудиттің нақты мақсаттарының бірі болып табылады. Оларды белгілеп болған соң, нақты мәліметтерді жинау шараларын бастауға болады. Аудитор анықтау керек, жағдайға сәйкес қандай дәлелдемелер және қандай әдістемелердің көмегімен жинау керек. Бұл процесс белгіленген жолмен тексеруді талап етеді, сондай-ақ, стратегияда болып табылатын, осы арқылы аудитор шынайы мәліметтер ала отырып, қаржылық есептілік туралы ой — пікірін жазуға мүмкіндік береді [4].

Аудиттің басты міндеті – басқару мақсаттарына қол жеткізуді қамтамасыз ету. Бұл үшін ішкі аудит кәсіпорын басшылығын дұрыс басқару шешімдерін қабылдау үшін жасалған талдаудың нәтижелерімен, белгілі бір бөлімшенің қызметіне баға берумен, ұсыныстармен және уақытылы дұрыс ақпаратпен қамтамасыз етеді.

Ішкі аудит – кәсіпорынға қызмет көрсету аясында жүргізілетін ішкі бақылау жүйесін талдау үшін менеджмент арқылы анықталатын қызмет. Ішкі аудиттің көмегімен бақылау және талдау іске асырылады, сонымен қатар жүйелерді жақсартуға, жетілдіруге ұсыныстар беріледі.

Оларға қызметтердің мынадай түрлері тән:

1. Қаржылық және операциялық ақпараттарды тексеру. Бұл сыртқы аудитордың жұмысымен сәйкес келетін үнемі жалғасатын процесс.
2. Операциялардың үнемділігін, тиімділігін талдау, оның ішінде қаржылық емес бақылау да бар. Кейде оны «ақша құнының» аудиті деп атайды.
3. Заңдар мен ережелерге, менеджменттің әртүрлі сыртқы талаптары мен саясатына және басқа да ішкі талаптарға сәйкестікті талдау [5].

Әдебиеттер

1. Абленов Д.О. Аудит негіздері: Оқулық. - Астана: Фолиант, 2008. - 448 б. - ISBN 9965-35-430-8
2. Ішкі аудиттің әдістемелік процедуралары Жақыпбеков С.-2010
3. Данилевский Ю.А., Шапигузов С.М., Ремизов Н.А., Старовойтова Е.В. Аудит: оқулық құрал. - М.: ИД ФБК-ПРЕСС, 2002. - 544
4. Табалина С.А., Ремизов Н.А. Аудит. Современная методика: Проверка разделов отчетности согласно МСА и федеральным ПСАД/ Под ред. Н.А. Ремизова. - М.: ИД ФБК-ПРЕСС, 2009. - 240 с.
5. Байдәулетов М, Байдәулетов С.М. Аудит, А., Қазақ экономикалық университеті. 2004-226 бет.

Ложкина К.В., 3 курс (КарГУ им. академика Е.А. Букетова)
Научный руководитель – м.э.н., ст.преп. Шакирова Г.А.

НАЛОГ НА ДОБАВЛЕННУЮ СТОИМОСТЬ В КАЗАХСТАНЕ

НДС в РК (налог на добавленную стоимость) - это налог, который уплачивается от стоимости оказанных услуг, работ и проданных товаров на территории республики Казахстан. НДС платится когда импортируют товары, при прохождении границы. Ставка налога - 12% или 0% при экспорте товаров. Счет-фактура для НДС. Счет фактура — это специальный документ, на основе накладной, который содержит в себе данные о стоимости товара и сумме НДС. Он выписывается продавцом для покупателя.